

Acrocephalus a. arundinaceus (L.) Östersundom'issa ja Helsingissä sekä havaintoja lajin laulusta.

OLAVI LEIVO.

Kävellessäni 12. VI. 1936 Östersundom'issa (Sipoo) erään mären rantaniityn laitamia kiintyi huomioni outoon, osiltaan voimakkaaseen linnunlauluun, joka kuului rantaa reunaavasta *Phragmites*-kasvustosta. Lintu istui vajaan 100 m:n päässä rannasta, matalasta ruo'ikosta kohoavan menneenkesäisen *Phragmites*-korren puolivälissä laulamassa. Venettä käyttäen ja varovasti ruo'ikon laitamaa meloen pääsin 20--30 m:n päähän linnusta. Se istui laulaessaan miltei pystyasennossa, nokka ylöspäin suunnattuna, päälakihöyhenet porröllään, pyrstö hivenen levitettyinä ja riipuksissa. Kaiken näkemäni ja osin myös laulun perusteella kiteytyi linnun nimeksi — rastaskerttu.

Kaksi päivää myöhemmin kävin lintua katsomassa yhdessä tri P. Palmgren'in kanssa. Lintu istui alkuunsa täsmälleen samalla korrella laulamassa kuin ensi kertaa sen tavatessani. Saimme tarkastella lintua hetken aikaa riittämiin läheltäkin — lajimääräykseni tuli vahvistetuksi.

Myöhemmin kävin lintua ja sen laulua tarkkailemassa 21., 23—24. ja 27—28. VI. Linnun laulu kuului aina aivan rajoitetulta alueelta. 5. VII. kävin paikalla pikimmiten ja totesin, että lintu oli siirtynyt — äänestä päätellen — ainakin runsaat 200 m; sen laulu kuului pienen laakean saaren takaa. 12. VII. sivuutin havaintopaikan puolenpäivän aikoihin. Tällä kertaa en enää kuullut tutuksi käyntyä laulua. Tuuli oli voimakas, ehkä se esti loitommalle siirtyneen linnun ääntelyn kuulumasta rantaan. — Myöhemmin kesällä en tullut havaintopaikalla käyneeksi. Mutta ainakin runsaat kolme viikkoa on rastaskerttu kesällä 1936 oleskellut Östersundom'issa.

23—24. VI. välisen yön olin havaintopaikalla linnun puuhailua ja ääniä rannasta käsin tarkkaillen. Illalla oli lintu liikkeellä ruo'ikossa käyden aivan lähellä rantaakin. Se liikkui ruo'ikossa lähellä veden pintaa, vain pariin otteeseen näin sen lentävän pitemmän matkan ruo'ikon yllä. Ruo'ikosta kuului yhtenäen erilaisia karkeitä, kovia ääniä: hyvin heikko, matala „sammakomainen“ kurahdus grr grr, kova ja kuuluva krr krr, joka yhtä usein kuului leveämpänä karr karr-äänenä (joskus karré karré tai kärr kärr). Ajoin tapaili lintu laulu-

säettään, sen alkuosia ensin, myöhemmin illalla kuului säe aina pienien taukojen kuluttua lyhennettynä, vajanaisena. Toisin ajoin oli lintu täysin hiljaa, pariin kolmeen otteeseen jopa puoli tuntia yhteen menoon, kunnes taasen ryhtyi tapailemaan laulusäettään harvakseen ja „haluttomasti“. — Klo 23.10 alkoi sitten aivan yht'äkkiä ja täysin valmistelematta yhtenäisen voimakas laulu. Säkeet olivat heti alusta pitäen normaalipitkiä, laulunopeus samoin heti ensi minuutista alkaen maksimissaan, 4—6 säettä minuutissa. Ja tällaisena jatkui laulu seuraavaan aamuun klo 11:een; mitään heikkenemistä, hidastumista, pienintäkään taukoa en todennut. Lähtiessäni paikalta jäi lintu laulamaan. Äänestä päätellen pysyi lintu koko ajan samoilla paikoilla.

Jäljempänä yritän parhaani mukaan kuvata rastaskertun laulua sanoin ja myös kirjainmerkintää apuna käyttäen.

Rastaskerttu on säkeenkertaaja, mutta toisiaan seuraavissa säkeissä on milloin pienempiä milloin selvempiä eroja. Säkeen alussa on miltei poikkeuksetta hyvin matala, kurahtava, kahdesti toistuva grr-ääni. Voimakkuudeltaan on tämä hyvin heikko, se kuuluu vain aivan lyhyen matkaa. Kuuluvampi on säkeen varsinainen alku, joka useimmiten on joko kova ja terävä trr-trr trr-trr tai kireä ja nouseva kidididi. Seuraa taasen matala grr-ääni — lintu ikäänkuin vetää henkeä — ja sitten säkeen kuuluvimmat ja ihmeellissimmät osat. Ensimmäisenä on voimakkain ja myös oudoin, korkea ja kireä chii-ääni, joka on jonkinlainen korkea puoliääni. Tätä chii-ääntä, joka on säkeen huippukohtana, seuraa monasti hivenen matalampi, oudosti narahtava

chee- (tai cheä-)ääni. Monasti on säe tältä osaltaan: ^{chii} djoidjoi. Jälkimmäinen osa on säilyltään miltei valittavan haisea, ja yhdessä edeltävän korkean ja kireän äänen kanssa muodostaa se perin ihmeellisen kokonaisuuden.

Myös säkeen loppuosa on vaihteleva. Säe saattaa loppua yksinkertaisesti reippaaseen tjetjetje-ääneen, mutta useimmiten on säkeen loppuosa pitempi, siinä on linnulle luonteenomaisia karkeita ääniä (krr krr tai karr karr), lisäksi monasti ponteva tjovvo tjovvo-yhdistelmä.

Esimerkkeinä vaihtelevista laulusäkeistä panen tähän kaksi kokonaisuudessaan:

- 1) grr grr trr-trr trr-trr ^{chii} cheä karr karr karr tjovvo tjovvo tjetje
grr
- 2) kidididi ^{chii} djoidjoi tjovvo tjovvo karr karr tjetje tje.
grr grr

Kuten yllä olevasta selviää on laulusäkeissä aiheita hyvin rajoitettu määrä, mutta lintu yhdistelee niitä säkeissään eri tavoin ja saa siten vaihte-

sen merkkejä tunkeiluni johdosta, joten kyseessä ilmeisesti oli yksinäinen ♂. Toista laulajaa en päässyt rannasta käsin lähestymään. (Lajin esiintymiseen myöhäisempien havaintojen nojalla tulen toisessa yhteydessä palaamaan.)

Kuten tunnettua on rastaskerttu vain kerran aiemmin tavattu Suomessa; 25. V. 1930 kuulivat O. Hytönen ja O. Lehtonen rastaskertun laulua Helsingin Vanhankaupungin lahdelta (OLAVI HYTÖNEN, Luonnon Ystävä 1931, ss. 19—22). Lintua ei myöhemmin tavattu, joten kyseessä oli siis harhaileva ♂-yksilö. Myöskin Östersundom'issa tapaamani lintu oli kaikesta päätellen yksinäinen ♂, mitään pesimiseen viittaavaa en saattanut todeta. Ehkäpä laji tulevaisuudessa entistään useammin vierailee maassamme levinneisyysalueensa pohjoisrajoilta, joka tällä haavaa on Eestissä ja Keski-Skånessa.

Lisäys oikovedokseen. Kun edellä oleva oli jo painettu, tapasin kuluvana kesänä toistamiseen rastaskertun; 9. VI. 1937 löysin yhdessä abiturienti Leo Lehtosen kanssa laulavan linnun Vanhankaupungin lahdesta, pienestä ruo'ikosta Arabian tehtaan rannassa. Tätä kirjoittaessani (16. VI.) on lintu vielä lahdelta, tosin toiseen paikkaan siirtyneenä.

Nyt tapaamani yksilön laulu on voimaltaan ja yleissävyltään selvästi viime kesänä kuulemani kaltaista, mutta selviä yksilöllisiä erojakin on todettavissa; laulu on ikäänkuin kireämpää ja hätäisempää, se ei ole aivan yhtä säännölliseksi säkeiksi ryhmittynyttä (yölaulua en tosin ole kuullut). Karr-ääni kuuluu usein miltei kirkkäänäänä, korkea chii-ääni toistuu jopa useita kertoja peräkkäin, kidididi-osa kuuluu nousevana kittkittkittkitt-äänenä jne. Eroista huolimatta on laulu kuitenkin vaivatta tunnettavaa.

Zusammenfassung: *Acrocephalus a. arundinaceus* (L.) in Östersundom und an Helsinki, nebst Bemerkungen über den Gesang der Art. Ein singendes ♂ der Rohrdrossel hielt sich im Sommer 1936 wenigstens 3 Wochen lang (12. VI.—5. VII.) streng reviergebunden in einem *Phragmites*-Bestande in Östersundom (17 km NE von Helsinki) auf. Der Vogel war aber offenbar ungepaart. — Im Sommer 1937 wurde wieder eine singende Rohrdrossel, diesmal unweit Vik bei Helsinki 9.—16. VI. beobachtet.

Die Art ist früher nur ein Mal (Vik 25. V. 1930) in Finnland angetroffen worden. Wahrscheinlich ist sie bei uns jetzt in Einwanderung begriffen. (Vgl. auch die Mitteilungen in diesem Hefte!)